

D. Tỷ lệ khí tương ứng với biến đổi vật chất, với hành

Nếu khoa học thực nghiệm ngày nay cho một kết luận chung rằng: Khi ta thay đổi nhiệt độ thí nghiệm sẽ là cho vật thí nghiệm thay đổi tính chất lý, hoá, và khi ta thay đổi độ ẩm thí nghiệm cũng sẽ làm thay đổi tính chất lý, hoá của vật thí nghiệm, thì chúng ta hãy đem kết luận này so sánh với tổng kết của người xưa để rồi tự rút ra những suy nghĩ cho mình.

Bảng tổng kết về sự tương ứng khí, vật, hành của người xưa như sau (Bảng 3-4):

Bảng 3-4

Tên khí	Tên hành	Loài vật biến đổi tương ứng	Tỷ lệ khí	
			% nhiệt	% ẩm
Hàn	Thủy	Nhựa cây gom xuống rễ, vụn vật ỉn nấu, không phát triển, nước đóng băng, tuyết lạnh.	0%	50%
Phong	Mộc	Vụn vật nảy sinh, phát triển, cây cối lớn nhanh, màu xanh đầy trời đất, khí trời ẩm áp.	50%	100%
Thử	Hoả	Vụn vật đã trưởng thành, ra hoa, kết quả, khí hậu nóng nực, mặt trời màu đỏ, lửa dễ cháy.	100%	50%
Thấp	Thổ	Trái cây chín rữa, rụng, thối, khí trời nóng ẩm, mưa nhiều, đất nhão thành bùn nát.	75%	25%
Táo	Kim	Trời hanh khô, lá cây úa rụng, vụn vật co cứng lại, đất đá kết tinh lại thành khối cứng rắn	50%	0%

Qua các mục vừa giới thiệu ở phần này theo thứ tự khí, gió và hành, ta thấy phải có điều kiện có trước để nhận thức ra tính chất của khí và hành, tỷ lệ khí theo ngũ hành, tỷ lệ khí tương ứng với biến đổi vật chất, với hành, mới có thể nói rằng bản chất của ngũ hành là sự biến đổi tương ứng giữa khí và vật. Đây chỉ là một cách trình bày đơn giản quy luật biến đổi lý, hoá trong vạn vật do sự tương tác trong quá trình vận động của các thiên thể vũ trụ gây ra. Trong đó, một sự biến đổi trở thành tác nhân của một biến đổi tiếp theo trong một hệ thống biến đổi. Có thể dẫn bằng một sơ đồ như sau:

Sự vận động vũ trụ ở quả đất, mặt trăng, mặt trời v.v... đã tác bị động vào khí bao bọc quả đất, khí hậu biến đổi đã tác động vào vạn vật gây ra biến đổi trạng thái vật chất, còn quy luật ngũ hành chỉ là một hình thức mô tả về mối quan hệ sâu xa đó cho phù hợp với khả năng nhận biết của đa số người khi ứng dụng nó vào đời sống cụ thể hàng ngày.

Có thể nguồn gốc của cách tìm ra quy luật ngũ hành cũng như các quy luật cổ Phương Đông nói chung đã bị thất lạc vì lý do nào đó. Cũng có thể, một khi những ứng dụng của nó đã quá hiển nhiên trong đời sống thường ngày, thì việc tìm hiểu nguồn gốc của nó chẳng còn là sự cần thiết nữa, giống như việc ta ăn gạo hàng ngày, ta chỉ cần biết nấu làm sao để cho ăn được ngon lành, chẳng còn mấy ai thấy cần phải nghĩ đến việc tìm kiếm xem nguồn gốc cây lúa là từ cái gì biến thành. Ngày nay chúng ta lại ở quá xa thời đại sản sinh ra nó, do đó sự hiểu biết về nguồn gốc và bản chất của ngũ hành đã là một mớ lý thuyết ước đoán, sai lạc cũng là điều đương nhiên, việc tìm trở lại đúng bản chất và xuất xứ của nó không phải là một công việc đơn giản dễ dàng.